

Vodič za prijavitelje nepravilnosti

REPUBLIKA HRVATSKA
Pučka pravobraniteljica

Izrazi koji se koriste u ovom Izvješću, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski rod.

Sadržaj

POGLAVLJE 01	
Uvod	04
POGLAVLJE 02	
Prije podnošenja prijave – tko ima pravo na zaštitu i pod kojim uvjetima	07
POGLAVLJE 03	
Unutarnje prijavljivanje nepravilnosti	13
POGLAVLJE 04	
Vanjsko prijavljivanje nepravilnosti	19
POGLAVLJE 05	
Javno razotkrivanje	26
POGLAVLJE 06	
Zaštita koju uživa prijavitelj nepravilnosti	28
POGLAVLJE 07	
Obveze prijavitelja nepravilnosti	36
POGLAVLJE 08	
Zaštita povezanih osoba	38
POGLAVLJE 09	
Iznimke od primjene Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti	40
POGLAVLJE 10	
Podnošenje prijava izravno tijelima nadležnim za postupanje po sadržaju prijave	42
POGLAVLJE 11	
Nadzor nad primjenom Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti	44
POGLAVLJE 12	
Zaključak	46
Kratice i propisi	48

01

Uvod

Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti stupio je na snagu 23. travnja 2022. godine, s ciljem pružanja učinkovite zaštite prijavitelja nepravilnosti koja uključuje i osiguravanje dostupnih i pouzdanih načina prijavljivanja nepravilnosti.

1.1 Zaštita prijavitelja nepravilnosti u Republici Hrvatskoj

Pučka pravobraniteljica opunomoćenica je Hrvatskoga sabora za zaštitu i promicanje ljudskih prava i sloboda, središnje je tijelo za suzbijanje diskriminacije i djeluje kao Nacionalni preventivni mehanizam za sprečavanje mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja (osobe lišene slobode). U svom je radu samostalna i neovisna.

Od 2019. godine obnaša i ulogu tijela nadležnog za vanjsko prijavljivanje nepravilnosti, prvo na temelju Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti (ZZPN/19) koji je stupio na snagu 1. srpnja 2019. godine, kojim je na sveobuhvatan način reguliran postupak prijavljivanja nepravilnosti, prava osoba koje prijavljuju nepravilnosti na jedan od Zakonom predviđenih načina i zaštita prijavitelja nepravilnosti. Na razini Europske unije navedeno područje regulirano je Direktivom (EU) 2019/1937 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2019. o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije. Navedena Direktiva implementirana je u zakonodavstvo Republike Hrvatske Zakonom o zaštiti prijavitelja nepravilnosti (dalje: ZZPN) koji je stupio na snagu 23. travnja 2022. godine. Tim zakonom propisana je zaštita osoba koje žele prijaviti nepravilnost za koju su saznale u svom radnom okruženju, na način da se propisuje

tko može biti prijavitelj nepravilnosti, načini na koje se prijava može podnijeti, što se smatra nepravilnošću, obveza zaštite identiteta, obveze koje moraju ispuniti poslodavci kako bi omogućili da se nepravilnost prijavi na siguran način, prava prijavitelja nepravilnosti i s njima povezanih osoba, povjerljivih osoba i njihovih zamjenika, njihova sudska zaštita i prekršajne odredbe u slučaju povrede nekih od zakonom propisanih obveza. Do donošenja navedenih zakona Republika Hrvatska nije imala cjeloviti zakon koji bi na jedinstven način regulirao problematiku zaštite prijavitelja nepravilnosti, već je njihova zaštita bila uređena odredbama više različitih zakona, odnosno Kaznenog zakona, Zakona o trgovini, Zakona o radu (ZOR), Zakona o državnim službenicima, Zakona o službenicima i namještenicima u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, Zakona o zaštiti tajnosti podataka i Zakona o sustavu unutarnjih kontrola u javnom sektoru. Važno je istaknuti da ti zakoni i dalje pružaju određenu zaštitu osobama koje prijavljuju nepravilnosti, osobito u slučaju kada prijavitelj nije ispunio uvjete za zaštitu prema ZZPN-u, primjerice zbog podnošenja prijave na način koji nije propisan ZZPN-om.

1.2 Zašto Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti?

Prijavitelji nepravilnosti imaju važnu ulogu u otkrivanju počinitelja kaznenih djela te drugih nezakonitosti i nepravilnosti jer njihove utemeljene prijave doprinose zaštiti javnog interesa, pravne sigurnosti i ljudskih prava. Prije stupanja na snagu prvog Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti iz 2019. godine, prilikom prijavljivanja nepravilnosti primjenjivali su se propisi koji su regulirali posebna pravna područja, dok zaštita osoba koje su prijavile nepravilnost nije bila uređena na jedinstven način.

Kako bi se građane potaknulo da prijavljuju nepravilnosti za koje su saznali u svom radnom okruženju, uspostavljen je jedinstveni zakonodavni okvir koji nastoji štititi osobe koje prijavljuju nepravilnosti, i to na način da im pruža dostupne i sigurne načine prijavljivanja nepravilnosti, kako bi izbjegle moguću osvetu. Stoga ZZPN prije svega ima preventivni karakter, a u slučaju da usprkos predviđenim sigurnim načinima prijavljivanja nepravilnosti ipak dođe do osвете, tada ZZPN prijaviteljima pruža i druge oblike zaštite, poput sudske. Takvom sveobuhvatnom regulacijom daje se značajan doprinos borbi protiv korupcije i drugih nezakonitih postupanja kojima se ugrožava javni interes, potiče se otkrivanje nepravilnosti i primjereno sankcioniranje takvih postupanja te se štiti pojedince koji odluče prijaviti uočene nepravilnosti.

1.3 Uloga institucije pučkog pravobranitelja u zaštiti prijavitelja nepravilnosti

ZZPN-om je kao jedan od načina na koji se može podnijeti prijava nepravilnosti predviđena mogućnost podnošenja prijave pučkoj pravobraniteljici, koja u okviru jednog od svojih pet mandata od 2019. godine obnaša i ulogu tijela nadležnog za vanjsko prijavljivanje nepravilnosti. Pučka pravobraniteljica ujedno je ovlaštena pratiti

primjenu ZZPN-a u postupku unutarnjeg prijavljivanja nepravilnosti, i to putem dostave obavijesti povjerljivih osoba o zaprimljenim prijavama i načinu odlučivanja o njima. Na temelju tako prikupljenih podataka o primjeni ZZPN-a pučka pravobraniteljica u okviru svog godišnjeg izvješća o stanju ljudskih prava obavještava Hrvatski sabor o zaštiti prijavitelja nepravilnosti u Republici Hrvatskoj.

Kako bi ZZPN uistinu štutio prijavitelje nepravilnosti, ključno je da se ispravno primjenjuje. Zato je važno da prijavitelji nepravilnosti, poslodavci i povjerljive osobe imaju dostupne i jasne informacije o pravima i obvezama koje Zakon propisuje.

Pučka pravobraniteljica ovlaštena je davati opće pravne informacije o postupcima prijavljivanja i javnog razotkrivanja nepravilnosti te o zaštiti prava u skladu sa ZZPN-om, a može joj se obratiti svatko tko nije siguran može li prijaviti nepravilnost i kako to pravilno učiniti.

Radi lakšeg razumijevanja primjene ZZPN-a na mrežnim stranicama Ureda pučke pravobraniteljice objavljene su opće pravne informacije relevantne za primjenu zakona i obrazac za podnošenje prijave namijenjen prijaviteljima nepravilnosti koji žele podnijeti prijavu pučkoj pravobraniteljici kao kanalu vanjskog prijavljivanja te obrazac namijenjen povjerljivim osobama koje su prema ZZPN-u obvezne o zaprimljenim prijavama i ishodu postupanja pisanim putem izvijestiti pučku pravobraniteljicu kao nadležno tijelo za vanjsko prijavljivanje nepravilnosti.

02

Prije podnošenja prijave – tko ima pravo na zaštitu i pod kojim uvjetima

Ako razmišljate o prijavljivanju nepravilnosti, a pritom želite uživati zaštitu predviđenu ZZPN-om, prvo morate provjeriti ispunjavate li sve uvjete propisane ZZPN-om u pogledu:

- personalnog područja primjene – odgovarate li definiciji prijavitelja nepravilnosti iz ZZPN-a
- materijalnog područja primjene – jesu li nepravilnosti koje želite prijaviti obuhvaćene primjenom ZZPN-a.

Nakon što ste utvrdili da možete biti prijavitelj nepravilnosti prema definiciji iz ZZPN-a i da raspolazete informacijama o nepravilnostima koje su obuhvaćene primjenom ZZPN-a, prijavu morate podnijeti na jedan od ZZPN-om izriječkom propisanih načina jer inače nećete moći ostvariti prava predviđena tim zakonom.

2.1 Tko može biti prijavitelj nepravilnosti – personalno područje primjene Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti

Prijavitelje nepravilnosti u svakodnevnom govoru često se naziva „zviždačima“, no važno je naglasiti da se ne mogu svi „zviždači“ ujedno smatrati prijaviteljima nepravilnosti kako ih definira ZZPN.

Da bi se netko smatrao prijaviteljem nepravilnosti i time ostvario pravo na zaštitu koju mu omogućava ZZPN, potrebno je da se ispune uvjeti propisani zakonom kojim je zakonodavac definirao tko se sve može smatrati prijaviteljem nepravilnosti, koje sve nepravilnosti ulaze u područje primjene zakona i na koji se način takve nepravilnosti mogu prijaviti.

Da bi uvjet personalnog područja primjene ZZPN-a bio ispunjen:

- morate biti fizička osoba (pravne osobe, poput trgovačkih društva, ustanova, udruga, sindikata i sl., ne mogu biti prijavitelji nepravilnosti u smislu ZZPN-a)
 - informacije o nepravilnostima morate crpiti iz svog radnog okruženja, odnosno iz činjenice da sudjelujete u profesionalnim aktivnostima određenog poslodavca (bez obzira na to djeluje li u privatnom ili javnom sektoru) koje vam omogućuju da dođete do tih informacija.

Sudjelovanje u profesionalnim aktivnostima određenog poslodavca podrazumijeva neki oblik gospodarske ovisnosti ili povezanosti s poslodavcem i znači da ste:

- u radnom odnosu s poslodavcem
- samozaposlena osoba
- imatelj dionica ili poslovnih udjela
- član upravnog, upravljačkog ili nadzornog tijela trgovačkog društva ili njegov neizršni član
- volonter
- plaćeni ili neplaćeni vježbenik
- osoba koja radi pod nadzorom i u skladu s uputama ugovaratelja, podugovaratelja ili dobavljača

- osoba koja na bilo koji način sudjeluje u djelatnostima pravne ili fizičke osobe (tzv. otvorena lista potencijalnih prijavitelja nepravilnosti).

Prijavitelj nepravilnosti možete biti i ako profesionalna aktivnost kod određenog poslodavca:

- tek treba ili je trebala započeti (npr. ako ste kandidat na natječaju za zapošljavanje, neovisno o tome jeste li u konačnici odabrani za zapošljavanje na određenom radnom mjestu)
- u međuvremenu prestao (npr. radni odnos prestao je iz bilo kojeg razloga).

Važno je da ste informacije o nepravilnostima koje želite prijaviti stekli u okviru profesionalne aktivnosti.

BITNO

Ako se informacije o nepravilnostima odnose na vaše radno okruženje, ali niste ih saznali u svom radnom okruženju, već primjerice u novinskim člancima ili na društvenim mrežama, usmenom predajom na privatnom druženju i sl., tada nije ispunjen uvjet personalnog područja primjene ZZPN-a jer ne odgovarate definiciji prijavitelja nepravilnosti iz tog zakona.

Prijaviteljima nepravilnosti u smislu ZZPN-a ne smatraju se npr. novinari koji u svojim člancima i/ili televizijskim priložima razotkrivaju nepravilnosti koje nisu povezane s njihovim radnim okruženjem, već su za njih saznali od treće osobe, kao ni korisnici usluga banaka, pacijenti zdravstvenih ustanova i sl. ako su za nepravilnosti saznali upravo u tom svojstvu, odnosno kao korisnici usluga ili pacijenti.

Ako kod poslodavca obavljate ulogu sindikalnog povjerenika, a već ste prijavili neku nepravilnost ili to tek namjeravate učiniti, potrebno je razlučiti radnje koje poduzimate u svojstvu sindikalnog povjerenika u

okviru dužnosti koje su vam povjerene (tada djelujete kao predstavnik sindikata) i radnje koje poduzimate kao radnik i fizička osoba jer se pravne osnove zaštite sindikalnih povjerenika i zaštite prijavitelja nepravilnosti razlikuju.

Kada prijavljujete nepravilnosti ili ukazujete na njih u okviru svojih sindikalnih aktivnosti, tada uživate posebnu zaštitu propisanu čl. 188. ZOR-a, s obzirom na to da je njime propisano da sindikalnom povjereniku za vrijeme obavljanja te dužnosti i šest mjeseci nakon prestanka te dužnosti, a bez suglasnosti sindikata, nije moguće otkazati ugovor o radu ili ga na drugi način staviti u nepovoljniji položaj u odnosu na njegove dotadašnje uvjete rada i u odnosu na ostale radnike. Stoga, ako želite prijaviti nepravilnosti i uživati zaštitu predviđenu ZZPN-om, tada prijavu trebate podnijeti u svoje ime, a ne kao predstavnik sindikata.

2.2 Na što se mora odnositi prijava nepravilnosti – materijalno područje primjene Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti

Zaštitu na temelju ZZPN-a uživaju osobe koje prijavljuju nepravilnosti:

- obuhvaćene područjem primjene točno određenih akata Europske unije (navedeni su u dijelu I. Priloga ZZPN-a) koji se odnose na:
 - javnu nabavu
 - financijske usluge, proizvode i tržišta te sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma
 - sigurnost i sukladnost proizvoda
 - sigurnost prometa
 - zaštitu okoliša
 - zaštitu od zračenja i nuklearnu sigurnost
 - sigurnost hrane i hrane za životinje, zdravlje i dobrobit životinja
 - javno zdravlje
 - zaštitu potrošača
 - zaštitu privatnosti i osobnih podataka te sigurnost mrežnih i informacijskih sustava

- koje utječu na financijske interese Europske unije
- koje se odnose na unutarnje tržište, uključujući i povredu pravila Europske unije o tržišnom natjecanju i državnim potporama te povrede koje se odnose na unutarnje tržište u odnosu na radnje kojima se krše pravila o porezu na dobit ili aranžmane čija je svrha ostvariti poreznu prednost koja je u suprotnosti s ciljem ili svrhom primjenjivog zakonodavstva o porezu na dobit
- koje se odnose na druge odredbe nacionalnog prava ako se kršenjem tih odredbi ugrožava i javni interes.

Nepravilnostima se smatraju radnje ili propusti koji su:

- protupravni i odnose se na prethodno navedeno područje primjene ZZPN-a ili
- u suprotnosti s ciljem i svrhom tih propisa.

BITNO

Prijava nepravilnosti uvijek se mora odnositi na one nepravilnosti kojima se ugrožava javni interes. Ako prijavljujete nepravilnosti kojima se ugrožavaju isključivo pojedinačna i/ili partikularna prava građana (npr. vaša prava iz radnog odnosa ili prava nekog drugog radnika ili skupine radnika, poput povrede dostojanstva / mobbinga, povrede prava na godišnji odmor, neisplate neto plaće i sl.), ne uživate zaštitu predviđenu ZZPN-om već eventualno nekim od zakona koji reguliraju navedena područja.

Zaštitu uživate samo ako ste u trenutku podnošenja prijave ili javnog razotkrivanja imali opravdan razlog vjerovati da su prijavljene ili javno razotkrivene informacije o nepravilnostima istinite. Prijavljivanje informacija za koje znate da su neistinite, što znači da postoje dokazi koji jasno upućuju na to da ste svjesno prijavili nešto za što ste znali da nije istina ili ste trebali znati da nije istina s obzirom na sve okolnosti, povlači za sobom prekršajnu, a moguće i kaznenu odgovornost.

2.3 Kome se može podnijeti prijava nepravilnosti i što ona mora sadržavati

Ako odgovarate definiciji prijavitelja nepravilnosti i raspolazete informacijama o nepravilnostima koje su obuhvaćene primjenom ZZPN-a, te informacije morate prijaviti koristeći se jednim od ZZPN-om izrijekom predviđenih načina prijavljivanja nepravilnosti jer u suprotnom riskirate gubitak prava na zaštitu kao prijavitelj nepravilnosti.

Jedan od mehanizama zaštite prijavitelja je omogućavanje ZZPN-om predviđenih dostupnih i pouzdanih načina prijavljivanja nepravilnosti.

PRIJAVA SE MOŽE PODNIJETI:

A

sustavom unutarnjeg prijavljivanja nepravilnosti

– povjerljivoj osobi posebno imenovanoj kod poslodavca radi zaprimanja i postupanja po prijavama nepravilnosti te zaštite prijavitelja nepravilnosti

B

sustavom vanjskog prijavljivanja nepravilnosti

– pučkoj pravobraniteljici kao nadležnom tijelu za vanjsko prijavljivanje nepravilnosti

C

javnim razotkrivanjem

– otkrivanjem nepravilnosti javnosti, primjerice putem medija, internetskih platformi ili društvenih mreža, izabranim dužnosnicima, organizacijama civilnog društva, sindikatima ili profesionalnim i poslovnim organizacijama i sl.

BITNO

ZZPN-om se potiče prvenstveno korištenje sustava unutarnjeg prijavljivanja nepravilnosti, što znači da bi se prijava nepravilnosti trebala prvo podnijeti povjerljivoj osobi imenovanoj kod poslodavca (uvijek kada je to moguće), ali izbor između unutarnjeg i vanjskog prijavljivanja nepravilnosti u konačnici je na vama kao prijavitelju.

Nema štetnih posljedica za prijavitelja koji prijavu odluči podnijeti pučkoj pravobraniteljici, a ne prvo povjerljivoj osobi. Međutim, to se odnosi na prijavitelje koji prijavu nepravilnosti prvi put podnose nakon 23. travnja 2022. godine, odnosno nakon stupanja na snagu Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti (Narodne novine br. 46/22). Postupci unutarnjeg i vanjskog prijavljivanja nepravilnosti koji su pokrenuti prije 23. travnja 2022. godine dovršit će se u skladu s odredbama Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti iz 2019. godine, koji je bio na snazi prije tog datuma.

SVAKA PRIJAVA NEPRAVILNOSTI MORA SADRŽAVATI:

01

podatke o prijavitelju nepravilnosti

– ime i prezime prijavitelja nepravilnosti i njegove kontakt podatke, podatak o tome u kojoj se vrsti profesionalne aktivnosti nalazi u odnosu na poslodavca

02

podatke o prijavljenom tijelu

– poslodavcu i/ili osobi

03

informacije o nepravilnostima

– uključuju i opravdane sumnje o stvarnim nepravilnostima koje su se dogodile ili mogućim nepravilnostima koje su vrlo izgledne u organizaciji s kojom je prijavitelj povezan nekom profesionalnom aktivnošću; uključuju i informacije o pokušajima prikrivanja takvih nepravilnosti.

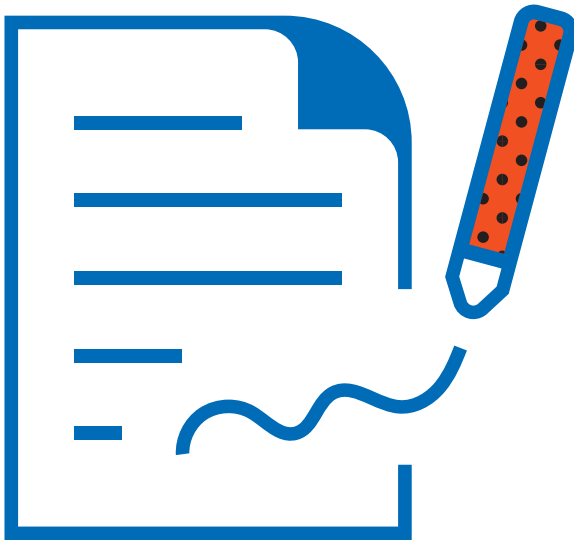
BITNO

Ako prijavu odlučite podnijeti anonimno, ZZPN se neće primjenjivati na vas i nećete uživati zaštitu na temelju ZZPN-a.

IZNIMKA

Anonimni prijavitelji čiji je identitet naknadno otkriven i koji trpe osvetu ostvaruju pravo na zaštitu predviđenu ZZPN-om pod uvjetom da su:

- u trenutku prijave ili razotkrivanja imali opravdan razlog vjerovati da su prijavljene ili javno razotkrivene informacije o nepravilnostima istinite
- prijavljene informacije obuhvaćene područjem primjene ZZPN-a
- prijavu podnijeli na jedan od ZZPN-om izričekom predviđenih načina – sustavom unutarnjeg ili vanjskog prijavljivanja nepravilnosti ili javnim razotkrivanjem nepravilnosti.

Detaljnije informacije o načinima podnošenja prijave nepravilnosti nalaze se u poglavljima *Unutarnje prijavljivanje nepravilnosti*, *Vanjsko prijavljivanje nepravilnosti* i *Javno razotkrivanje*.

03

Unutarnje prijavljivanje nepravilnosti

Unutarnje prijavljivanje nepravilnosti je prijavljivanje nepravilnosti povjerljivoj osobi ili njezinu zamjeniku, koje je imenovao poslodavac.

Ako razmišljate o podnošenju prijave unutarnjim kanalom prijave, dužni ste se informirati o tome je li poslodavac:

- obvezan uspostaviti sustav unutarnjeg prijavljivanja nepravilnosti prema ZZPN-u

a ako je odgovor na to pitanje potvrđan, je li poslodavac:

- donio opći akt kojim se uređuje postupak unutarnjeg prijavljivanja nepravilnosti te imenovanja povjerljive osobe i njezina zamjenika i učinio ga dostupnim svim osobama u radnom okruženju
- imenovao povjerljivu osobu i njezina zamjenika.

3.1 Kada je poslodavac dužan osigurati sustav unutarnjeg prijavljivanja nepravilnosti

Tu obvezu imaju poslodavci koji ispunjavaju jedan od sljedećih uvjeta:

- zapošljavaju najmanje 50 radnika
- neovisno o broju zaposlenih, ako je poslodavac obuhvaćen primjenom akata Europske unije koji se odnose na područje financijskih usluga, proizvoda i tržišta, sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma, sigurnosti prometa i zaštite okoliša.

Poslodavac koji zapošljava manje od 50 radnika može, ako tako odluči, uspostaviti kanal za unutarnje prijavljivanje nepravilnosti.

Zakonom je propisana mogućnost dijeljenja resursa u pogledu zaprimanja prijava i vođenja postupaka unutarnjeg prijavljivanja nepravilnosti za:

- pravne subjekte u privatnom sektoru koji imaju između 50 i 249 radnika
- trgovačka društva kao tijela javne vlasti koja imaju između 50 i 249 radnika
- općine.

3.2 Obveze poslodavca

U svrhu osiguranja mogućnosti unutarnjeg prijavljivanja nepravilnosti za one poslodavce kojima je dužnost uspostaviti sustav unutarnjeg prijavljivanja nepravilnosti prema ZZPN-u, poslodavac je, između ostalog, obavezan:

- donijeti opći akt kojim se uređuje postupak unutarnjeg prijavljivanja nepravilnosti i postupak imenovanja povjerljive osobe i njezina zamjenika
- imenovati povjerljivu osobu i njezina zamjenika
- zaštititi prijavitelja nepravilnosti od osvete i poduzeti nužne mjere radi zaustavljanja osvete i

- otklanjanja njezinih posljedica
- čuvati podatke zaprimljene u prijavi od neovlaštenog otkrivanja, osim ako to nije protivno nacionalnom pravu
- osigurati uvjete za vođenje evidencije o prijavama, pazeći na zaštitu identiteta prijavitelja i prijavljene osobe, povjerljivost podataka iz prijave i način obrade osobnih podataka, te osigurati čuvanje prijava u trajnom obliku (iako ZZPN ne propisuje izričito na koji je način poslodavac dužan osigurati navedeno, općim aktom bilo bi uputno propisati, primjerice, obvezu poslodavca da osigura prostorijske i kojima povjerljive osobe mogu zaprimati prijavitelje, ormariće pod ključem za čuvanje prijava s ograničenjem pristupa isključivo na povjerljivu osobu/zamjenika i sl.)
- poduzeti mjere radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti.

3.2.1 AKTI POSLODAVCA

Općim aktom uređuje se postupak unutarnjeg prijavljivanja nepravilnosti i postupak imenovanja povjerljive osobe i njezina zamjenika (u praksi se takav opći akt najčešće donosi u formi pravilnika).

BITNO

Informacije o sustavu za unutarnje prijavljivanje nepravilnosti moraju biti lako dostupne svim osobama iz radnog okruženja, primjerice objavom na mrežnim stranicama kojoj mogu pristupiti sve osobe ili na oglasnoj ploči poslodavca, zajedno sa svim važnim informacijama za podnošenje prijave, poput podataka o povjerljivoj osobi i/ili njezinu zamjeniku, o tome gdje se te osobe nalaze i kada su dostupne za zaprimanje prijava, njihovim telefonskim brojevima i/ili e-adresama, načinu na koji se prijava može podnijeti (usmeno i/ili pisano, telefonski i/ili poštom) i sl.

3.2.2 TKO JE POVJERLJIVA OSOBA

POVJERLJIVA JE OSOBA:

fizička osoba zaposlena kod poslodavca

treća fizička osoba koju je imenovao poslodavac (primjerice odvjetnik u odvjetničkom uredu / društvu, konzultant u trgovačkom društvu i sl.) radi zaprimanja prijave nepravilnosti, komunikacije s prijaviteljem i vođenja postupka zaštite u vezi s prijavom nepravilnosti

Poslodavac je dužan imenovati povjerljivu osobu i njezina zamjenika u skladu s donesenim općim aktom kojim se uređuje postupak unutarnjeg prijavljivanja nepravilnosti i postupak imenovanja povjerljive osobe i njezina zamjenika, na prijedlog:

- radničkog vijeća ili sindikalnog povjerenika koji je preuzeo prava i obveze radničkog vijeća ili
- najmanje 20 % radnika zaposlenih kod poslodavca, ako radničko vijeće ili sindikalni povjerenik koji je preuzeo prava i obveze radničkog vijeća nisu ustanovljeni pri poslodavcu.

Dakle, prijedlog imenovanja može dati 20 % radnika poslodavca tek ako nema prijedloga radničkog vijeća ili sindikalnog povjerenika s pravima i obvezama radničkog vijeća (zato što nisu ustanovljeni pri poslodavcu ili zato što nisu dali prijedlog).

U slučaju više prijedloga od po 20 % radnika prednost će imati:

- prijedlog koji ima veću podršku radnika dok će u slučaju prijedloga koji imaju jednaku podršku radnika prednost imati:
- prijedlog koji je prvi zaprimljen.

BITNO

Poslodavac će sam imenovati povjerljivu osobu i njezina zamjenika u slučaju kada nema prijedloga:

- radničkog vijeća ili sindikalnog povjerenika koji je preuzeo prava i obveze radničkog vijeća ili
- najmanje 20 % radnika zaposlenih kod poslodavca.

Poslodavac je dužan bez odgađanja razriješiti imenovanu povjerljivu osobu i njezina zamjenika na temelju prijedloga:

- radničkog vijeća ili sindikalnog povjerenika koji je preuzeo prava i obveze radničkog vijeća ili
- najmanje 20 % radnika zaposlenih kod poslodavca

te je dužan pokrenuti postupak za imenovanje nove povjerljive osobe i njezina zamjenika najkasnije u roku od 30 dana od razrješenja.

Do donošenja odluke o imenovanju nove povjerljive osobe poslove povjerljive osobe obavlja njezin zamjenik, osim ako okolnosti upućuju na to da je potrebno imenovati treću osobu da privremeno obavlja poslove povjerljive osobe (imenovanje treće osobe trebalo bi urediti općim aktom poslodavca).

BITNO

Povjerljiva osoba i njezin zamjenik moraju dati pisanu suglasnost za imenovanje i jednom danu suglasnost mogu povući u svakom trenutku i bez obrazloženja.

3.3 Na koji način podnijeti prijavu nepravilnosti povjerljivoj osobi

Nakon što ste se detaljno upoznali:

- sa sadržajem općeg akta kojim se uređuje postupak unutarnjeg prijavljivanja nepravilnosti i postupak imenovanja povjerljive osobe i njezina zamjenika te
- s informacijom o tome tko je imenovana povjerljiva osoba

prijavu nepravilnosti povjerljivoj osobi možete podnijeti usmeno i/ili pisano na sljedeće načine:

- telefonski (povjerljiva osoba evidentira prijavu u obliku točnog zapisa razgovora i/ili zvučnog zapisa razgovora u trajnom i dostupnom obliku ili potpunog i točnog prijepisa razgovora, uz vašu suglasnost kao prijavitelja nepravilnosti)
- traženjem sastanka u svrhu podnošenja prijave (povjerljiva osoba vodi potpunu i točnu evidenciju sastanka u trajnom i dostupnom obliku, zvučnim zapisom ili točnim zapisnikom, uz vašu suglasnost kao prijavitelja nepravilnosti)
- običnom poštom i/ili elektroničkom poštom.

U slučaju podnošenja prijave telefonski, povjerljiva osoba mora vam ponuditi mogućnost provjere i ispravka prijepisa poziva, odnosno zapisnika razgovora, kao i mogućnost potvrde točnosti potpisom prijepisa poziva, odnosno zapisnika telefonskog razgovora.

U slučaju podnošenja prijave na sastanku, povjerljiva osoba mora vam ponuditi mogućnost provjere i ispravka zapisnika sa sastanka, kao i mogućnost potvrde točnosti potpisom zapisnika sa sastanka.

BITNO

Prijavljivanje nepravilnosti drugoj osobi unutar radne organizacije (primjerice direktoru, neposredno nadređenoj osobi, voditelju pravnih poslova, voditelju ljudskih potencijala i sl.), koje osobe nisu ujedno i

povjerljive osobe poslodavca, ne smatra se podnošenjem prijave unutarnjim kanalom kao jednim od ZZPN-om predviđenih načina prijavljivanja nepravilnosti. Međutim, ako je prijavu nepravilnosti kod poslodavca zaprimila osoba koja nije nadležna za postupanje po prijavi nepravilnosti, ona ju je dužna bez odgode i bez izmjena prosljediti povjerljivoj osobi uz zaštitu identiteta prijavitelja nepravilnosti i povjerljivosti podataka iz prijave.

3.4 Postupanje povjerljive osobe nakon podnošenja prijave nepravilnosti

Postupak unutarnjeg prijavljivanja nepravilnosti započinje dostavljanjem prijave povjerljivoj osobi, koja je obvezna:

- zaprimiti prijavu nepravilnosti i potvrditi primitak prijave u roku od sedam dana od dana primitka
- bez odgode poduzeti radnje iz svoje nadležnosti potrebne za zaštitu prijavitelja nepravilnosti
- poduzeti radnje radi ispitivanja nepravilnosti i dostaviti prijavitelju povratnu informaciju o prijavi u pravilu u roku od 30 dana, ali ne duljem od 90 dana od dana potvrde o primitku prijave ili ako potvrda nije poslana prijavitelju, nakon proteka sedam dana od dana podnošenja prijave
- bez odgode prosljediti prijavu o nepravilnosti tijelima ovlaštenim za postupanje prema sadržaju prijave, ako nepravilnost nije riješena s poslodavcem
- bez odgode pisanim putem obavijestiti prijavitelja nepravilnosti o ishodu ispitivanja prijave
- u roku od 30 dana od dana odlučivanja o prijavi pisanim putem izvijestiti nadležno tijelo za vanjsko prijavljivanje nepravilnosti o zaprimljenim prijavama i ishodu postupanja
- čuvati identitet prijavitelja nepravilnosti i podatke zaprimljene u prijavi od neovlaštenog otkrivanja

odnosno objave drugim osobama, osim ako to nije protivno posebnom zakonu

- pružiti jasne i lako dostupne informacije o postupcima za podnošenje prijave nadležnom tijelu za vanjsko prijavljivanje i, prema potrebi, institucijama, tijelima, uredima ili agencijama Europske unije nadležnim za postupanje po sadržaju prijave nepravilnosti.

BITNO

Rok od 30 dana, odnosno 90 dana, koji se propisuje ZZPN-om u postupanju povjerljive osobe odnosi se na njezinu dužnost da prijavitelju nepravilnosti dostavi povratnu informaciju o prijavi (primjerice informaciju o daljnjem postupanju po prijavi, povratne informacije koje može očekivati i sl.). Dakle, ne radi se o roku u kojem je povjerljiva osoba dužna okončati svoje postupanje po prijavi nepravilnosti.

Povjerljiva osoba i njezin zamjenik moraju svoje dužnosti obavljati zakonito i savjesno i ne smiju zlouporabiti svoje ovlasti na štetu prijavitelja nepravilnosti.

Detaljnije postupanje povjerljive osobe po prijavi nepravilnosti moguće je urediti općim aktom poslodavca, pa je bitno da se prije podnošenja prijave povjerljivoj osobi upoznate sa sadržajem takvog akta.

Neovisno o tome je li postupanje povjerljive osobe detaljnije regulirano općim aktom poslodavca ili takav akt sadrži uglavnom istovjetne odredbe kao ZZPN, poslodavac ne smije utjecati ili pokušati utjecati na postupanje povjerljive osobe i njezina zamjenika prilikom postupanja po prijavi nepravilnosti.

BITNO

Iako se ZZPN-om potiče prvenstveno prijavljivanje nepravilnosti sustavom unutarnjeg prijavljivanja kao brže, učinkovitije i pristupačnije, ono nije obvezno niti je uvjet da biste prijavu podnijeli nadležnom tijelu za vanjsko prijavljivanje nepravilnosti. Dakle, prijavitelj nepravilnosti može birati između unutarnjeg i vanjskog prijavljivanja nepravilnosti.

3.5 Mogućnosti prijavitelja nakon podnošenja prijave unutarnjim kanalom

Ako ste zadovoljni rezultatom postupka koji je provela povjerljiva osoba, tada postupak prijave nepravilnosti za vas završava.

Ako niste zadovoljni nekim od sljedećih postupanja:

- povjerljiva osoba nije vam dostavila povratnu informaciju o prijavi u roku od 30 dana, odnosno u određenim slučajevima (npr. u slučaju složenijih prijava nepravilnosti) najkasnije u roku od 90 dana od dana potvrde o primitku prijave
- povjerljiva osoba nije vam dostavila povratnu informaciju o prijavi nakon proteka sedam dana od dana podnošenja prijave, ako vam potvrda nije poslana
- poduzetim radnjama radi ispitivanja prijave nepravilnosti
- poduzetim radnjama iz nadležnosti povjerljive osobe potrebnim za zaštitu vas kao prijavitelja nepravilnosti
- rezultatom postupka povjerljive osobe po vašoj prijavi

na raspolaganju su vam sljedeće opcije:

A podnošenje prijave nadležnom tijelu za vanjsko prijavljivanje nepravilnosti (vidi: *Vanjsko prijavljivanje nepravilnosti*) – pučka pravobraniteljica kao nadležno tijelo za vanjsko prijavljivanje nepravilnosti nije žalbeno odnosno drugostupanjsko tijelo u odnosu na rad povjerljivih osoba, već povodom zaprimljene prijave nepravilnosti postupak provodi samostalno, neovisno i nevezano za postupanje i ishod postupka povjerljive osobe

B javno razotkrivanje nepravilnosti pod uvjetima predviđenim ZZPN-om (vidi: *Javno razotkrivanje*) i

C podnošenje tužbe radi zaštite prijavitelja nepravilnosti ako je prema vama poduzeta osveta (vidi: *Sudska zaštita i naknada štete*).

BITNO

Ako ste prijavu nepravilnosti podnijeli unutarnjim ili vanjskim kanalom prijavljivanja ili ste javno razotkrili nepravilnosti, to ne utječe na vaše pravo da u bilo kojem trenutku podnesete prijavu izravno tijelima ovlaštenim na postupanje prema sadržaju prijave sukladno posebnom zakonu (vidi: *Podnošenje prijava izravno tijelima nadležnim za postupanje po sadržaju prijave*).

Vanjsko prijavljivanje nepravilnosti

Vanjsko prijavljivanje nepravilnosti je prijavljivanje nepravilnosti pučkoj pravobraniteljici.

4.1 Nadležno tijelo za vanjsko prijavljivanje nepravilnosti

Vanjsko prijavljivanje nepravilnosti odnosi se na prijavljivanje nepravilnosti pučkoj pravobraniteljici, kao jedinom tijelu nadležnom za vanjsko prijavljivanje nepravilnosti.

4.2 Kada možete podnijeti prijavu pučkoj pravobraniteljici

Nepravilnosti možete prijaviti pučkoj pravobraniteljici:

- nakon što ste prvo podnijeli prijavu putem sustava unutarnjeg prijavljivanja ili
- izravno kao nadležnom tijelu za vanjsko prijavljivanje nepravilnosti.

Kao prijavitelj možete odabrati hoćete li koristiti sustav unutarnjeg ili vanjskog prijavljivanja nepravilnosti.

BITNO

Ako prijava nepravilnosti nije zaprimljena putem sustava za vanjsko prijavljivanje ili su je u Uredu pučke pravobraniteljice zaprimile osobe koje nisu nadležne za postupanje s prijavama, one su ih dužne bez odgode i bez izmjena proslijediti osobama nadležnim za postupanje. Pritom su takve osobe u postupanju s prijavom nepravilnosti dužne štititi identitet prijavitelja, identitet prijavljene osobe i podatke iz prijave.

Prijava u
pisanom
obliku

4.3 Kako podnijeti prijavu nepravilnosti

Kada odlučite podnijeti prijavu nepravilnosti vanjskim kanalom prijavljivanja, važno je voditi računa o tome da vaša prijava nepravilnosti sadrži sve potrebne podatke, odnosno:

- podatke o prijavitelju nepravilnosti
- podatke o prijavljenom tijelu ili osobi
- informacije o nepravilnostima.

Prijavu nepravilnosti pučkoj pravobraniteljici možete podnijeti u pisanom ili usmenom obliku. Pritom se usmena prijava evidentira u obliku zapisnika, čiju točnost možete provjeriti i potvrditi svojim potpisom.

Pisanu prijavu moguće je poslati poštom ili osobno predati na adresi sjedišta Ureda pučke pravobraniteljice (Savska cesta 41/3, 10 000 Zagreb) ili poslati e-poštom na info@ombudsman.hr.

BITNO

Za lakše podnošenje prijave možete koristiti obrazac koji je objavljen na mrežnim stranicama pučke pravobraniteljice

<https://www.ombudsman.hr/hr/novi-zakon-o-zastiti-prijavitelja-nepravilnosti-najvaznije-informacije-za-prijavitelje-i-povjerljive-osobe/>

Usmenu prijavu nepravilnosti možete podnijeti telefonskim putem na broj 01 4851 855 ili osobnim dolaskom u uredske prostorije Ureda pučke pravobraniteljice, u unaprijed dogovorenom terminu.

**Prijava u
usmenom
obliku**

Pučka pravobraniteljica u ulozi nadležnog tijela:

- zaprima prijavu o nepravilnosti i u roku od sedam dana potvrđuje primitak prijave, osim ako prijavitelj izričito zatraži suprotno ili ako, kao nadležno tijelo, opravdano vjeruje da bi se potvrdom primitka prijave ugrozila zaštita identiteta prijavitelja nepravilnosti
- prijavu u razumnom roku na siguran način prosljeđuje tijelima ovlaštenim za postupanje po njezinu sadržaju i o tome obavještava prijavitelja
- ispituje prijave da bi poduzela radnje za zaštitu prava prijavitelja nepravilnosti ako je prijavitelj učinio vjerojatnim da jest ili bi mogao biti žrtva osvete zbog podnesene prijave nepravilnosti
- izrađuje izvještaj s ocjenom jesu li ugrožena ili povrijeđena ustavna ili zakonska prava prijavitelja nepravilnosti
- daje opće pravne informacije o postupcima prijavljivanja i zaštiti prava prijavitelja nepravilnosti (navedeno ne podrazumijeva pravno savjetovanje i zastupanje)
- čuva identitet prijavitelja i podatke iz prijave od neovlaštenog otkrivanja, odnosno objave drugim osobama
- izvješćuje Hrvatski sabor o zaštiti prijavitelja nepravilnosti (putem godišnjih, a moguće i posebnih izvješća)
- pravodobno prosljeđuje informacije iz prijave nepravilnosti nadležnim institucijama, tijelima, uredima ili agencijama Europske unije radi provođenja daljnje istrage, ako je tako predviđeno pravom Europske unije ili nacionalnim pravom.

BITNO

Pučka pravobraniteljica na svojim je mrežnim stranicama objavila opće pravne informacije važne za prijavitelje nepravilnosti i obrazac za prijavu nepravilnosti pučkoj pravobraniteljici kao vanjskom kanalu prijavljivanja, koji preporučujemo da upotrijebi svaka osoba koja želi podnijeti prijavu nepravilnosti pučkoj pravobraniteljici.

4.4 Postupanje pučke pravobraniteljice po prijavi nepravilnosti

Pučka pravobraniteljica zaprima prijavu o nepravilnostima i u roku od sedam dana od dana primitka prijave prijavitelju nepravilnosti potvrđuje njezin primitak.

IZNIMKA

Pučka pravobraniteljica neće vam dostaviti potvrdu primitka ako to izričito zatražite ili ako postoji opravdana mogućnost da bi se slanjem potvrde primitka ugrozila zaštita vašeg identiteta kao prijavitelja.

Prije započinjanja postupanja po prijavi nepravilnosti pučka pravobraniteljica provjerava sadrži li prijava nepravilnosti potrebne podatke i jesu li u konkretnom slučaju ispunjene pretpostavke za postupanje po zaprimljenoj prijavi kao prijavi nepravilnosti u smislu ZZPN-a. To znači da pučka pravobraniteljica provjerava je li nepravilnost koju ste prijavili u području primjene zakona i možete li biti prijavitelj nepravilnosti na temelju ZZPN-a kako biste ostvarili pripadajuću zaštitu. Ako podnesete više prijava nepravilnosti, odjednom ili u više navrata, pučka pravobraniteljica za svaku će prijavu provjeriti zadovoljava li zakonske kriterije za postupanje.

BITNO

Ponekad podnesena prijava ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njoj moglo dalje postupati. Ako je to slučaj, pučka će pravobraniteljica od podnositelja prijave zatražiti dostavu potrebnih dodatnih informacija i odrediti primjereni rok za to, pri čemu je radi lakšeg snalaženja poželjno navesti poslovni broj predmeta, koji se može pronaći

u zaprimljenoj potvrdi primitka. Nužno je postupiti po pozivu pučke pravobraniteljice za dostavu daljnjih informacija i dokumentacije jer je u protivnom izgledno da pučka pravobraniteljica neće moći nastaviti s postupanjem po prijavi nepravilnosti.

IZUZECI OD POSTUPANJA PUČKE PRAVOBRANITELJICE

U određenim slučajevima pučka pravobraniteljica ne mora postupati po prijavi nepravilnosti, i to:

- ako nakon izvršene procjene utvrdi da je prijavljena nepravilnost očito neznatna i ne zahtijeva daljnje postupanje (očito neznatne prijave)
- ako prijava ne sadrži značajne nove informacije o povredama u odnosu na prethodnu prijavu u vezi s kojom su relevantni postupci okončani, a daljnje postupanje nije opravdano novim pravnim ili činjeničnim okolnostima (repetitivne prijave).

Pučka pravobraniteljica u tom će vas slučaju obavijestiti o razlozima zbog kojih neće postupati po vašoj prijavi nepravilnosti.

BITNO

U slučaju velikog priljeva prijava pučka pravobraniteljica može dati prednost prijavama o teškim nepravilnostima, ali će vas u svakom slučaju obavijestiti o tijeku i radnjama poduzetim u postupku po vašoj prijavi nepravilnosti, u roku od 30 do 90 dana, odnosno u roku od šest mjeseci kod složenih predmeta.

4.4.1 PROSLJEĐIVANJE PRIJAVE OVLAŠTENIM TIJELIMA

Nakon što pučka pravobraniteljica utvrdi da vaša prijava sadrži sve što je potrebno da bi se po njoj moglo postupiti i da se odnosi na materijalno i personalno područje primjene zakona, prijavu će u razumnom roku i na siguran način prosljediti tijelima ovlaštenim za postupanje prema sadržaju prijave i o tome vas bez odgode obavijestiti.

BITNO

Pri prosljeđivanju prijave nepravilnosti nadležnim tijelima pučka pravobraniteljica čuva vaš identitet kao prijavitelja nepravilnosti i podatke zaprimljene u prijavi od neovlaštenog otkrivanja odnosno objave drugim osobama, osim ako to nije protivno posebnom propisu ili ako kao prijavitelj nepravilnosti pristanete na otkrivanje tih podataka.

Pučka pravobraniteljica prosljeđuje vašu prijavu nadležnim tijelima ako tim tijelima niste prethodno sami izravno podnijeli prijavu.

Pučka pravobraniteljica vašu prijavu ispituje isključivo u onom dijelu u kojem kao prijavitelj nepravilnosti ukazujete na povrede svojih ljudskih prava zajamčenih Ustavom RH ili zakonom, pri čemu trebate učiniti vjerojatnim da jeste ili biste mogli biti žrtva osвете upravo zbog podnesene prijave nepravilnosti. Pučka pravobraniteljica nije ovlaštena ispitivati, utvrđivati i otklanjati nepravilnosti na koje kao prijavitelj u svojoj prijavi ukazujete, već to čine ona tijela koja su za to izričito ovlaštena po posebnim zakonima, primjerice, tijela koja vrše upravni, inspekcijски i stručni nadzor, tijela kaznenog progona itd.

Pučka pravobraniteljica ovlaštena je od nadležnih tijela tražiti očitovanja o poduzetim mjerama i konačnom ishodu postupanja po prijavi nepravilnosti, bez

interveniranja u njihovo postupanje i odluku o (ne) postojanju nepravilnosti.

Nakon što je prijava nepravilnosti prosljeđena tijelima ovlaštenim za postupanje po sadržaju prijave:

- ta su tijela dužna pučku pravobraniteljicu povratno izvijestiti o poduzetim mjerama na temelju prijave, u roku koji ne smije biti dulji od 30 dana
- pučka pravobraniteljica dostavit će vam informacije kao prijavitelju nepravilnosti o tijeku i radnjama poduzetim u postupku na temelju vaše prijave nepravilnosti, u roku koji u pravilu ne može biti kraći od 30 ni dulji od 90 dana, a u opravdanim slučajevima, kao primjerice kada je riječ o složenim predmetima, taj rok može trajati do šest mjeseci
- po okončanju postupka po vašoj prijavi nepravilnosti, tijela ovlaštena za postupanje prema sadržaju prijave dužna su u roku od 15 dana od dana okončanja postupanja podnijeti pučkoj pravobraniteljici obrazloženo izvješće o konačnom ishodu postupanja na temelju prijave
- po zaprimanju izvješća o konačnom ishodu postupanja pučka pravobraniteljica obavijestit će vas bez odgađanja kao prijavitelja nepravilnosti o ishodu postupanja po vašoj prijavi.

BITNO

Ako vaša prijava o nepravilnosti upućuje na postojanje osnovane sumnje da je počinjeno kazneno djelo, u tom će slučaju tijela ovlaštena za postupanje po sadržaju prijave postupati prema odredbama kaznenog zakonodavstva.

4.4.2 ISPITNI POSTUPAK RADI ZAŠTITE PRIJAVITELJA NEPRAVILNOSTI OD OSVETE

Ako ste kao prijavitelj nepravilnosti u svojoj prijavi učinili vjerojatnim da jeste ili biste mogli biti žrtva osvete zbog prijave nepravilnosti (primjerice, nakon prijavljivanja nepravilnosti premješteni ste na slabije plaćeno radno mjesto, otkazan vam je ugovor o radu, uskraćeno

vam je stručno usavršavanje i sl., vidi: *Zabrana osvete*), tada pučka pravobraniteljica provodi ispitni postupak radi vaše zaštite kao prijavitelja nepravilnosti od osvete koju trpite ili biste mogli trpjeti u radnom okruženju.

BITNO

Da bi se mogao provesti ispitni postupak radi zaštite prijavitelja nepravilnosti, važno je da je osвета prema vama poduzeta nakon što ste podnijeli prijavu nepravilnosti unutarnjim ili vanjskim kanalom prijavljivanja, odnosno javno razotkrili nepravilnosti i da je učinjeno vjerojatnim da je osвета poduzeta zbog prijavljivanja nepravilnosti / javnog razotkrivanja nepravilnosti.

Po završetku ispitnog postupka pučka pravobraniteljica:

01

izrađuje izvještaj kojim ocjenjuje jesu li vam ugrožena ili povrijeđena ustavna ili zakonska prava, odnosno jeste li žrtva osvete zbog prijavljivanja nepravilnosti.

02

U slučaju sumnje na osvetu, uz navedeni izvještaj pučka pravobraniteljica ovlaštena je poslodavcu izdati mišljenje, prijedlog, preporuku ili upozorenje. Te mjere nisu prisilno izvršive, ali mogu snagom autoriteta utjecati na poslodavca kako bi prestao s radnjama koje predstavljaju osvetu i/ili kako bi uklonio posljedice osvete koju trpite kao prijavitelj nepravilnosti.

Međutim, pučka pravobraniteljica nema ovlast naložiti poslodavcu isplatu naknade štete koju ste pretrpjeli zbog povrede prava zaštićenih ZZPN-om, već naknadu štete možete zatražiti isključivo u odgovarajućem sudskom postupku.

BITNO

Neovisno o postupanju povjerljive osobe ili pučke pravobraniteljice, ako smatrate da je prema vama poduzeta osveta zbog prijavljivanja nepravilnosti, možete zatražiti sudsku zaštitu podnošenjem tužbe za zaštitu prijavitelja nepravilnosti stvarno i mjesno nadležnom sudu (vidi: *Sudska zaštita i naknada štete*).

Ako ste zbog osvete već pokrenuli sudski postupak, pučka pravobraniteljica nema ovlasti provoditi ispitni postupak radi zaštite prijavitelja nepravilnosti od osvete, odnosno obustavit će već pokrenuti ispitni postupak jer će o vašoj zaštiti odlučivati nadležni sud.

4.4.3 RAZLIČITI SADRŽAJI PRIJAVA NEPRAVILNOSTI I POSTUPANJE PUČKE PRAVOBRANITELJICE PO NJIMA

Ovisno o sadržaju vaše prijave nepravilnosti, pučka pravobraniteljica postupa na sljedeći način:

A

ako ste podnijeli prijavu nepravilnosti bez navoda o trpljenju osvete:

- prosljeđuje vašu prijavu tijelima nadležnim za postupanje po sadržaju prijave (primjerice, nadležnom državnom odvjetništvu, Državnom inspektoratu (DIRH), Ministarstvu financija itd.)
- daje vam povratne informacije o mjerama koje su nadležna tijela poduzela po vašoj prijavi i obavještava vas o konačnom ishodu postupanja
- pri postupanju s prijavom cijelo vrijeme štiti vaš identitet i povjerljivost podataka iz prijave kako do osvete ne bi ni došlo

B

ako ste podnijeli prijavu nepravilnosti uz navode o trpljenju osvete:

- prosljeđuje vašu prijavu tijelima nadležnim za postupanje po sadržaju prijave
- daje vam povratne informacije o mjerama koje su nadležna tijela poduzela po vašoj prijavi i obavještava vas o konačnom ishodu njihova postupanja
- ocjenjuje jesu li ispunjeni uvjeti za pokretanje ispitnog postupka radi zaštite vas kao prijavitelja nepravilnosti od osvete
- provodi ispitni postupak, izrađuje izvješće o ishodu postupka zaštite vas kao prijavitelja i ako utvrdi da ste trpjeli osvetu zbog prijave nepravilnosti, izdaje mišljenje, prijedlog, preporuku ili upozorenje u odnosu na poslodavca

C

ako ste podnijeli prijavu nepravilnosti koju ste već izravno dostavili tijelima ovlaštenim za postupanje po njezinu sadržaju ili ste podnijeli prijavu nepravilnosti koja je već javno razotkrivena, uz navode o trpljenju osvete:

- ne prosljeđuje vašu prijavu tijelima ovlaštenim za postupanje po sadržaju jer ste to već sami učinili, ali može zatražiti od nadležnih tijela povratne informacije o postupanju po vašoj prijavi
- daje vam povratne informacije o mjerama koje su nadležna tijela poduzela po vašoj prijavi i obavještava vas o konačnom ishodu postupanja
- ocjenjuje jesu li ispunjeni uvjeti za pokretanje ispitnog postupka radi zaštite vas kao prijavitelja nepravilnosti od osvete
- provodi ispitni postupak, izrađuje izvješće o ishodu postupka zaštite vas kao prijavitelja i ako utvrdi da ste trpjeli osvetu zbog prijave nepravilnosti, može poslodavcu izdati mišljenje, prijedlog, preporuku ili upozorenje.

05

Javno razotkrivanje

Javno razotkrivanje nepravilnosti odnosi se na otkrivanje nepravilnosti javnosti. Poželjno je prvenstveno koristiti unutarnji kanal prijavljivanja nepravilnosti radi brzog rješavanja problema koji je predmet prijave ili izravno koristiti vanjski kanal prijavljivanja, dok bi javno razotkrivanje nepravilnosti trebalo biti izuzetak na koji se odlučujete samo u posebnim, zakonom propisanim okolnostima.

5.1 Kada se nepravilnost može javno razotkriti

Kao prijavitelj nepravilnosti koji javno razotkriva nepravilnosti imate pravo na zaštitu:

01

ako ste prvo podnijeli prijavu unutarnjim ili vanjskim kanalom prijavljivanja, ali u zakonskim rokovima nisu poduzete odgovarajuće mjere kao odgovor na prijavu ili

02

ako imate opravdan razlog vjerovati da:

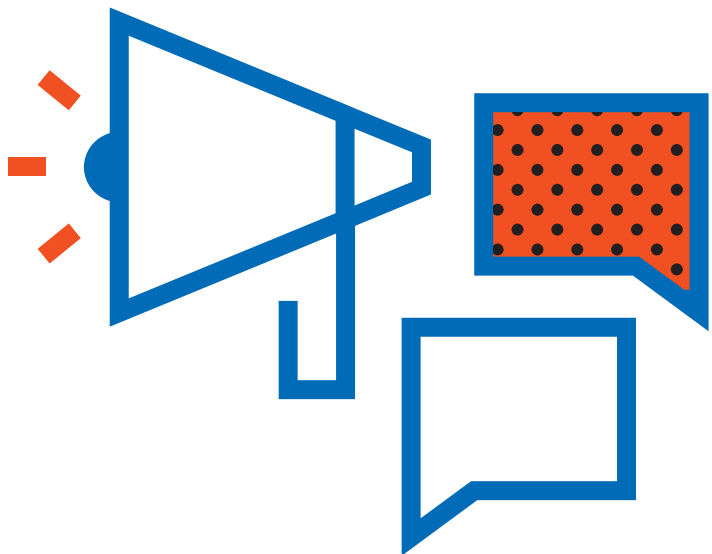
- nepravilnost može predstavljati neposrednu ili očitu opasnost za javni interes, kao u slučaju krizne situacije ili rizika od nepopravljive štete
- u slučaju vanjskog prijavljivanja nepravilnosti postoji rizik od osвете ili su niski izgledi djelotvornog uklanjanja nepravilnosti zbog posebnih okolnosti slučaja.

5.2 Kome se može javno razotkriti nepravilnosti

Nepravilnosti možete javno razotkriti, odnosno staviti na raspolaganje javnosti, primjerice:

- putem internetskih platformi
- putem društvenih mreža
- medijima (radio, televizija, tiskovine i sl.)
- izabranim dužnosnicima
- organizacijama civilnog društva
- sindikatima
- profesionalnim i poslovnim organizacijama i sl.

Pritom je važno da su u vašem slučaju ispunjeni gore navedeni uvjeti za javno razotkrivanje i da vaša prijava odgovara personalnom i materijalnom području primjene ZZPN-a kako biste mogli uživati zaštitu koju se ZZPN-om predviđa za prijavitelje nepravilnosti (vidi: 6. *Zaštita koju uživa prijavitelj nepravilnosti*).

Zaštita koju uživa prijavitelj nepravilnosti

- pravo na zaštitu identiteta i povjerljivosti
- oslobođenje od odgovornosti za otkrivanje nepravilnosti
- zaštita od pokretanja zlonamjernih postupaka
- zaštita od osvete
- pravo na pouku o pravima
- sudska zaštita i naknada štete
- primarna i sekundarna besplatna pravna pomoć
- emocionalna podrška

6.1 Pravo na zaštitu identiteta i povjerljivosti

Kao prijavitelj nepravilnosti imate pravo na zaštitu identiteta prilikom podnošenja prijave i postupanja po prijavi, bez obzira na to koristite li sustav unutarnjeg ili vanjskog prijavljivanja nepravilnosti.

To znači da su vaš identitet i svi podaci na temelju kojih se on može otkriti (npr. adresa, spol, radno mjesto i sl.), ali i svi drugi podaci koji su navedeni u prijavi, dostupni isključivo osobama koje su zadužene za primanje prijava i daljnje postupanje po prijavama te da ti podaci moraju ostati zaštićeni i koristiti se isključivo u svrhu daljnjeg ispravnog postupanja po prijavi nepravilnosti.

Obvezom zaštite vašeg identiteta i povjerljivosti podataka iz prijave obuhvaćene su sve osobe koje na bilo koji način sudjeluju u zaprimanju i obradi vaše prijave, bilo kod poslodavca, u Uredu pučke pravobraniteljice ili u tijelima ovlaštenim za postupanje po sadržaju prijave.

Vaš identitet kao prijavitelja nepravilnosti može se otkriti isključivo u jednom od sljedećih slučajeva:

- sami ste pristali na otkrivanje identiteta
- to je nužna i razmjerna obveza utemeljena na nacionalnim propisima ili propisima Europske unije, koja je, između ostalog, propisana i radi zaštite prava na obranu prijavljene osobe:
 - » u okviru istraga nacionalnih tijela
 - » u okviru sudskog postupka.

Zaštitne mjere prilikom iznimnog otkrivanja identiteta prijavitelja uključuju sljedeće:

- tijelo koje otkriva vaš identitet kao prijavitelja nepravilnosti mora vas o tome obavijestiti prije samog otkrivanja, osim ako bi se time ugrozile povezane istrage ili sudski postupci
- obavijest o otkrivanju identiteta treba vam biti dostavljena u pisanom obliku i mora sadržavati razloge za otkrivanje povjerljivih podataka.

6.2 Oslobođenje od odgovornosti za otkrivanje nepravilnosti

Ne smatra se da ste prekršili ograničenja u vezi s otkrivanjem informacija (npr. poslovne ili službene tajne) i ne snosite odgovornost u pogledu takve prijave ili javnog razotkrivanja ako ste:

- informacije o nepravilnostima prijavili ili javno razotkrili u skladu sa ZZPN-om – to znači da odgovarate definiciji prijavitelja, da prijavljujete nepravilnosti koje ulaze u područje primjene ZZPN-a i da ste prijavu podnijeli na jedan od ZZPN-om propisanih načina (putem povjerljive osobe ili pučke pravobraniteljice ili ste ih javno razotkrili pod uvjetima propisanim ZZPN-om)
- imali opravdan razlog vjerovati da su prijava ili javno razotkrivanje tih informacija bili nužni radi razotkrivanja samih nepravilnosti.

Kao prijavitelj ne snosite odgovornost za stjecanje ili pristup informacijama koje ste prijavili ili javno razotkrili, osim ako takvo stjecanje ili pristup ne predstavlja samostalno kazneno djelo (npr. da biste pristupili određenim dokumentima, prijetili ste drugoj osobi).

U slučaju da je nakon podnošenja prijave ili javnog razotkrivanja protiv vas pokrenut sudski postupak (npr. zbog klevete, povrede autorskog prava, povrede tajnosti, povrede pravila o zaštiti podataka, otkrivanja poslovne tajne, zahtjeva za naknadu štete na temelju privatnog, javnog ili kolektivnog radnog prava), ne biste

smjeli snositi odgovornost zbog podnesene prijave ili javnog razotkrivanja i imate pravo na temelju toga zatražiti odbacivanje predmeta, ali samo ako ste imali opravdan razlog vjerovati da su prijava ili javno razotkrivanje bili nužni radi otkrivanja nepravilnosti.

IZNIMKA

Oslobođenje od odgovornosti za otkrivanje informacija ne primjenjuje se ako:

- prijavljujete informacije koje se odnose na područje obrane i nacionalne sigurnosti
- prijavljujete informacije koje sadrže klasificirane podatke, podatke koji su obuhvaćeni obvezom čuvanja odvjetačke tajne, podatke koji su obuhvaćeni obvezom čuvanja podataka koji se odnose na zdravlje pojedinca, podatke iz tajnih sudskih vijećanja, podatke koji se odnose na kazneni postupak koji je u tijeku.

Tada morate znati da su ti podaci i dalje zaštićeni posebnim propisima koji se odnose na navedena područja (npr. Zakonom o kaznenom postupku, Zakonom o tajnosti podataka, Zakonom o odvjetaštvu itd.) i da se i dalje primjenjuju sva ograničenja oko prijenosa informacija koje sadrže takve podatke.

BITNO

Ne možete se osloboditi od odgovornosti na temelju ZZPN-a za one radnje i propuste koji nisu povezani s podnošenjem prijave ili javnim razotkrivanjem niti su bili potrebni za razotkrivanje nepravilnosti.

6.3 Zaštita od pokretanja zlonamjernih postupaka

ZZPN-om je izrijekom zabranjeno pokretanje zlonamjernih postupaka protiv prijavitelja nepravilnosti (npr. disciplinski postupci, postupci pokrenuti na temelju zahtjeva za zaštitu dostojanstva, kazneni postupci zbog klevete i sl.).

Moguće je pokrenuti prekršajni postupak protiv poslodavca koji pokreće zlonamjerne postupke protiv prijavitelja.

6.4 Zaštita od osvete

Poslodavac se prijavitelju nepravilnosti ne smije osvećivati, pokušavati osvećivati ni prijetiti osvetom zbog podnesene prijave ili javnog razotkrivanja nepravilnosti.

Osvetom se smatra svaka izravna ili neizravna radnja ili propust u radnom okruženju potaknut unutarnjim ili vanjskim prijavljivanjem ili javnim razotkrivanjem, koji prijavitelju nepravilnosti uzrokuju ili mogu uzrokovati neopravdanu štetu (materijalnu ili nematerijalnu). Koje se sve konkretne radnje i propusti mogu smatrati osvetom prosuđuje se od slučaja do slučaja.

U ZZPN-u se navode sljedeći postupci samo kao primjeri osvete:

- privremeno udaljšavanje, otkaz, razrješnje ili druga jednakovrijedna mjera
- degradiranje ili uskraćivanje mogućnosti za napredovanje
- prijenos dužnosti, promjena mjesta rada, smanjenje plaće, promjena radnog vremena
- uskraćivanje mogućnosti za osposobljšavanje
- negativna ocjena rada ili preporuke za zapošljavanje
- nametanje ili određivanje stegovne mjere, prijekora ili druge sankcije, uključujući finansijsku sankciju
- prisila, zastrašivanje, uznemiravanje ili izoliranje
- diskriminacija, stavljanje u nepovoljan položaj ili nepravedan tretman

- uskrata ponude za sklapanje ugovora na neodređeno vrijeme, a za to su bili ispunjeni zakonski uvjeti, ako je prijavitelj opravdano očekivao da će mu takav ugovor biti ponuđen
- nesklapanje uzastopnog ugovora o radu na određeno vrijeme u skladu s odredbama nacionalnog prava u području radnih odnosa ili njegov prijevremeni raskid
- prouzročenje štete, uključujući štetu nanесenu ugledu prijavitelja nepravilnosti, osobito na društvenim mrežama, ili financijskoga gubitka, uključujući gubitak poslovanja i gubitak prihoda
- negativno označavanje na temelju neformalnog ili formalnog sektorskog sporazuma ili sporazuma koji se primjenjuje na cijelu industriju, što može značiti da se prijavitelj u budućnosti neće moći zaposliti u tom sektoru ili industriji
- prijevremeni raskid ugovora o nabavi robe ili usluga ili njegovo poništavanje
- poništavanje licencije ili dozvole
- upućivanje na psihijatrijske ili liječničke procjene.

Odredbe općeg akta (npr. pravilnika o radu) ili pojedinačnog akta (npr. odluke) i pravnog posla (npr. ugovora) kojim vam se poslodavac osvećuje zbog prijavljivanja ili javnog razotkrivanja nemaju pravni učinak (ništetni su). Sud u sudskom postupku utvrđuje je li određeni akt ili pravni posao ništetan.

6.5 Pravo na pouku o pravima

Ako biste u postupku pred sudom ili drugim tijelom zbog neznanja mogli propustiti kakvu radnju ili se zbog neznanja ne biste koristili nekim svojim pravom, tada vas je sud ili drugo tijelo koje vodi postupak dužno poučiti o:

- pravima koja imate na temelju ZZPN-a ili
- pravima koja imate prema propisima koji se primjenjuju u konkretnom postupku i posljedicama propuštanja poduzimanja određene radnje.

6.6 Sudska zaštita i naknada štete

Ako trpíte osvetu zbog prijavljivanja nepravilnosti ili javnog razotkrivanja, imate pravo na sudsku zaštitu, koja se ostvaruje u posebnom postupku pokrenutom na temelju tužbe za zaštitu prijavitelja nepravilnosti.

Tužbom možete tražiti da se:

- A** utvrdi da je prema vama kao prijavitelju nepravilnosti poduzeta osveta
- B** zabrani poduzimanje i ponavljanje osvete i da se uklone njezine posljedice prema vama kao prijavitelju nepravilnosti
- C** naknadi šteta uzrokovana povredom prava koja su zaštićena ZZPN-om
- D** presuda kojom je utvrđena povreda vaših prava kao prijavitelja nepravilnosti objavi u medijima na trošak tuženika – takva presuda obvezuje nakladnika medija u kojem treba objaviti presudu.

Zahtjevi postavljeni u tužbi za zaštitu prijavitelja nepravilnosti mogu se istaknuti sami ili zajedno sa zahtjevima za zaštitu drugih prava o kojima se odlučuje u parničnom postupku, ako su svi zahtjevi u međusobnoj vezi i ako je isti sud stvarno nadležan za odlučivanje o njima.

Tužba se podnosi jednom od stvarno nadležnih sudova:

- općinskom sudu ili Općinskom radnom sudu u Zagrebu
- trgovačkom sudu – ako tužba za zaštitu prijavitelja nepravilnosti proizlazi iz spora za koji je taj sud stvarno nadležan u skladu s odredbama zakona kojim je uređen parnični postupak
- upravnom sudu – ako tužba za zaštitu prijavitelja nepravilnosti proizlazi iz upravnog spora za koji je taj sud stvarno nadležan u skladu s odredbama zakona kojim je uređen upravni spor.

Mjesno je nadležan sud sjedišta, prebivališta ili boravišta tuženika (poslodavca) ili tužitelja (prijavitelja nepravilnosti) ili sud na čijem je području osveta poduzeta ili je nastupila njezina posljedica. Na tužitelju je izbor kojem će od mjesno nadležnih sudova podnijeti tužbu.

U parnicu se radi zaštite prijavitelja nepravilnosti kao umješaci na vašoj strani mogu pridružiti pučka pravobraniteljica i organizacije, ustanove, udruge ili druge fizičke ili pravne osobe koje se u okviru svoje djelatnosti bave zaštitom temeljnih prava i sloboda ili borbom protiv korupcije. Miješanje dopušta sud, ali samo uz vaš prethodni pristanak. Ako želite da se pučka pravobraniteljica umiješa u parnicu, bilo bi korisno da nas izravno kontaktirate prije isticanja takvog prijedloga pred sudom, kako bismo bili upoznati sa svim okolnostima vašeg slučaja i upućeni u sam sudski predmet.

BITNO

U postupcima pred sudom ili drugim tijelom zbog štete koju ste pretrpjeli kao prijavitelj nepravilnosti primjenjuje se pravilo o prebacivanju tereta dokazivanja na suprotnu stranu. To znači da morate učiniti vjerojatnim (ne dokazati sa sigurnošću) da ste pretrpjeli štetu zbog podnesene prijave nepravilnosti ili javnog razotkrivanja informacija o nepravilnostima u skladu sa ZZPN-om. Tada se pretpostavlja da je šteta nastala iz osвете zbog prijave ili javnog razotkrivanja, a osoba za koju se navodi da je poduzela radnju koja predstavlja osvetu mora sa sigurnošću dokazati da su ta radnja ili propust bili utemeljeni na opravdanim razlozima (npr. da otkaz ugovora o radu nije posljedica prijavljivanja nepravilnosti, već stvarne i konkretne povrede radne obveze, poput neopravdanog izostanka s posla).

BITNO

Kao prijavitelj nepravilnosti oslobođeni ste plaćanja sudskih pristojbi u postupcima zaštite vezanim za prijavljivanje nepravilnosti, dok je sud tijekom postupka dužan voditi računa o potrebi hitnog rješavanja spora.

BITNO

Prije pokretanja postupka radi zaštite prijavitelja nepravilnosti, tijekom i nakon završetka sudskog postupka, sve dok ne bude provedena ovrha, možete sudu predložiti određivanje privremene mjere i u tom prijedlogu zatražiti zabranu činjenja osвете, otklanjanje posljedica koje su prouzrokovane osvetom i odgodu izvršenja odluka kojima ste stavljeni u nepovoljan položaj ili je povrijeđeno neko od vaših prava u radnom okruženju.

6.7 Primarna i sekundarna besplatna pravna pomoć

Pravo na primarnu i sekundarnu besplatnu pravnu pomoć možete ostvariti u skladu sa Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći. To znači da za ostvarivanje te pomoći morate ispunjavati uvjete propisane Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći.

Primarnu besplatnu pravnu pomoć pružaju upravna tijela županija, Gradski ured za opću upravu Grada Zagreba, ovlaštene organizacije civilnog društva i pravne klinike registrirane za pružanje besplatne pravne pomoći, a pomoć obuhvaća sljedeće:

- opće pravne informacije
- pravni savjet
- sastavljanje podnesaka pred javnopravnim tijelima, Europskim sudom za ljudska prava i međunarodnim organizacijama u skladu s međunarodnim ugovorima i pravilima o radu tih tijela
- zastupanje u postupcima pred javnopravnim tijelima
- pravnu pomoć u izvansudskom mirnom rješavanju spora.

Sekundarnu besplatnu pravnu pomoć pružaju odvjetnici, a postupak ostvarivanja te pomoći pokrećete podnošenjem zahtjeva na propisanom obrascu Gradskom uredu za opću upravu Grada Zagreba, odnosno nadležnom upravnom tijelu županije na području čije teritorijalne nadležnosti imate prebivalište ili boravište.

Sekundarna besplatna pravna pomoć obuhvaća:

- pravni savjet
- sastavljanje podnesaka u postupku zaštite prava radnika pred poslodavcem
- sastavljanje podnesaka u sudskim postupcima
- zastupanje u sudskim postupcima
- pravnu pomoć u mirnom rješavanju spora.

6.8 Emocionalna podrška

Način pružanja emocionalne podrške propisan je Pravilnikom o načinu pružanja emocionalne podrške prijaviteljima nepravilnosti.

Emocionalna podrška predstavlja takav oblik komunikacije kojom se nastoje ublažiti emocije i stanja koja utječu na vaše tjelesne funkcije i kognitivne sposobnosti te koja otežavaju vaše svakodnevno funkcioniranje i prolazak kroz postupak pokrenut prijavom nepravilnosti ili kroz sudski postupak koji ste pokrenuli kao prijavitelj nepravilnosti ili sudski postupak koji je pokrenut protiv vas, a vezan je za okolnost podnošenja prijave nepravilnosti. Pritom pružanje emocionalne podrške ne uključuje pružanje psihosocijalne podrške.

Emocionalnu podršku pružat će pravne osobe koje su specijalizirane za njezino pružanje. Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije je nakon objavljenog javnog poziva za pružatelja emocionalne podrške prijaviteljima nepravilnosti 2024. godine, na planirano razdoblje od tri godine, izabralo udrugu civilnog društva "Rehabilitacijski centar za stres i traumu", Kvaternikov trg 12, Zagreb, www.rctzg.hr

BITNO

Emocionalna podrška ne uključuje pružanje psihosocijalne podrške, odnosno podrške koja, uz komunikaciju, omogućava i stjecanje vještina potrebnih za prevladavanje poteškoća s kojima se susrećete kao prijavitelj nepravilnosti. Međutim, ako osoba koja pruža emocionalnu podršku nakon razgovora s prijaviteljem nepravilnosti utvrdi da mu je potreban drugi oblik podrške ili stručne pomoći, uputit će ga na odgovarajuće osobe ili institucije koje pružaju takav oblik podrške ili stručne pomoći.

Obveze prijavitelja nepravilnosti

Korištenje mogućnosti i prava koje Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti pruža prijaviteljima nameće i određene obveze, odnosno traži ispunjenje nekih ključnih pretpostavki.

7.1 Korištenje zakonom propisanih načina prijavljivanja nepravilnosti

Kako biste uživali zaštitu koja se ZZPN-om predviđa za prijavitelje nepravilnosti, ključno je da nepravilnost prijavite na jedan od načina propisanih zakonom – ako je ne prijavite na taj način, nećete uživati zaštitu na temelju tog zakona.

Ponavljamo, nepravilnost možete:

01

prijaviti povjerljivoj osobi koju je imenovao poslodavac – unutarne prijavljivanje nepravilnosti. Informirajte se tko je povjerljiva osoba – ako nepravilnost prijavite bilo kome drugome (primjerice, etičkom povjereniku, članu uprave ili nadzornog odbora, vašem neposredno nadređenom), nećete uživati zaštitu na temelju ZZPN-a, osim ako ta osoba nije prijavu bez odgode i bez izmjena prosljedila povjerljivoj osobi, uz zaštitu vašeg identiteta i povjerljivosti podataka iz prijave

02

prijaviti pučkoj pravobraniteljici – vanjsko prijavljivanje nepravilnosti

03

javno razotkriti (primjerice, objavljivanjem informacija na televiziji/radiju/novinama, objavom na društvenim mrežama i sl.) – za razliku od prijave povjerljivoj osobi i pučkoj pravobraniteljici, koju možete podnijeti bez dodatnih uvjeta, da biste u slučaju javnog razotkrivanja uživali zaštitu na temelju ZZPN-a, potrebno je ispuniti uvjete navedene pod naslovom 5. JAVNO RAZOTKRIVANJE.

7.2 Istinitost informacija o nepravilnostima

Jedan od uvjeta za ostvarivanje prava na zaštitu predviđenu ZZPN-om jest da ste imali opravdan razlog vjerovati da su nepravilnosti koje ste prijavili ili javno razotkrili istinite u trenutku prijavljivanja ili javnog razotkrivanja. Prijaviti ili javno razotkriti možete informacije o nepravilnostima, koje uključuju opravdane sumnje koje imate o stvarnim ili mogućim nepravilnostima koje su se dogodile ili su vrlo izgledne u vašem radnom okruženju, kao i o pokušajima prikrivanja takvih nepravilnosti.

7.3 Zaštita identiteta prijavljene osobe

Obveza zaštite identiteta ne postoji samo u odnosu na prijavitelja nepravilnosti, već i u odnosu na osobu koju se prijavljuje. Stoga su i identitet prijavljene osobe, odnosno podaci na osnovi kojih se može otkriti njezin identitet i drugi podaci navedeni u prijavi dostupni isključivo osobama koje su zadužene za primanje prijava nepravilnosti i njihovu daljnju obradu.

Zaštita povezanih osoba

Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti pruža zaštitu ne samo prijaviteljima nepravilnosti već i određenom krugu osoba koje su povezane s prijaviteljem.

8.1 Tko su povezane osobe

Povezane osobe su:

- pomagači prijavitelja nepravilnosti – fizičke osobe koje pomažu prijavitelju nepravilnosti u postupku prijavljivanja u radnom okruženju
- srodnici, kolege i sve druge osobe povezane s prijaviteljem nepravilnosti koje bi mogle pretrpjeti osvetu u radnom okruženju
- pravni subjekti u vlasništvu prijavitelja nepravilnosti, za koje prijavitelji nepravilnosti rade ili s kojima su prijavitelji na drugi način povezani u radnom okruženju.

BITNO

Povezana osoba ne mora dokazati na razini izvjesnosti da je prema njoj počinjena ili pokušana osveta; dovoljno je da to učini vjerojatnim.

Mogućnost osvete odnosi se na radno okruženje povezane osobe (npr. ako članovi obitelji rade kod istog poslodavca pa se nakon prijave nepravilnosti poslodavac osim prijavitelju osvećuje i članu njegove obitelji).

8.2 Kakvu zaštitu uživaju povezane osobe

Poslodavac se ne smije osvećivati, pokušavati osvećivati ili prijetiti osvetom povezanim osobama.

Ako povezana osoba učini vjerojatnim da je prema njoj počinjena ili pokušana osveta ili joj se prijetilo osvetom zbog povezanosti s prijaviteljem nepravilnosti, ima pravo na:

- zaštitu identiteta i povjerljivosti
- sudsku zaštitu
- naknadu štete
- primarnu besplatnu pravnu pomoć u skladu sa zakonom kojim se uređuje pravo na besplatnu pravnu pomoć
- emocionalnu podršku
- drugu zaštitu predviđenu u postupcima propisanim ZZPN-om

te joj se može odobriti sekundarna besplatna pravna pomoć u skladu sa zakonom kojim se uređuje pravo na besplatnu pravnu pomoć.

Iznimke od primjene ZZPN-a

Prijavljivanje temeljem Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti nije moguće uvijek i bez iznimke, stoga je važno obratiti pažnju na posebna pravila postupanja u određenim područjima i u odnosu na određene kategorije informacija.

9.1 Područje obrane i nacionalne sigurnosti

Odredbe ZZPN-a ne primjenjuju se na područje obrane i nacionalne sigurnosti, osim ako to nije obuhvaćeno zakonodavstvom EU-a i odnosi se na sljedeća područja:

- javna nabava
- financijske usluge
- proizvodi i tržišta te sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma
- sigurnost i sukladnost proizvoda
- sigurnost prometa
- zaštita okoliša
- zaštita od zračenja i nuklearna sigurnost
- sigurnost hrane i hrane za životinje, zdravlje i dobrobit životinja
- javno zdravlje
- zaštita potrošača
- zaštita privatnosti i osobnih podataka te sigurnost mrežnih i informacijskih sustava.

Tijela u čijem su djelokrugu poslovi nacionalne sigurnosti i obrane u obvezi su donijeti poseban akt kojim će urediti zaštitu prijavitelja nepravilnosti i postupak prijavljivanja nepravilnosti u području ključnih sigurnosnih i obrambenih interesa, vodeći računa o zaštiti tih interesa.

9.2 Posebne kategorije podataka

Ako su zakonodavstvom EU-a koje se odnosi na:

- financijske usluge, proizvode i tržišta te sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma
- sigurnost prometa
- zaštitu okoliša

predviđena posebna pravila o prijavljivanju nepravilnosti, tada se primjenjuju ta pravila.

Isto tako, ZZPN-om se ne ukida primjena prava EU-a ili nacionalnog prava koje se odnosi na:

- zaštitu klasificiranih podataka
- obvezu čuvanja odvjetničke tajne
- obvezu čuvanja podataka koji se odnose na zdravlje pojedinca
- tajnost sudskih vijećanja
- pravila o kaznenom postupku.

10

**Podnošenje prijava
izravno tijelima
nadležnim za
postupanje po
sadržaju prijave**

Neovisno o činjenici da ste prijavu podnijeli unutar-
njim ili vanjskim kanalom prijavljivanja, odnosno da
ste nepravilnost javno razotkrili, u bilo kojem trenutku
možete podnijeti prijavu i izravno tijelima ovlaštenim
za postupanje prema sadržaju prijave.

Drugim riječima, imate pravo podnijeti prijavu kori-
štenjem unutarnjeg ili vanjskog kanala prijavljivanja
ili javno razotkriti nepravilnost u skladu sa ZZPN-om, a
istovremeno zadržavate i pravo da nakon podnošenja
prijave ili javnog razotkrivanja u bilo kojem trenutku
podnesete prijavu izravno tijelima ovlaštenim za po-
stupanje, primjerice policiji, nadležnom državnom od-
vjetništvu, Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog
kriminaliteta, DIRH-u, upravnim i drugim inspekcijama.

Međutim, to onda činite u skladu u skladu s posebnim
zakonima kojima je regulirano postupanje tih tijela.

BITNO

Ako prijavu podnosite isključivo izravno tije-
lima ovlaštenim za postupanje po sadržaju
prijave, a ne putem povjerljive osobe ili pučke
pravobraniteljice, primjenjuju se posebni
propisi kojima je regulirano postupanje tih
tijela i riskirate gubitak prava na zaštitu koju
prijavitelji nepravilnosti uživaju na temelju
ZZPN-a.

11

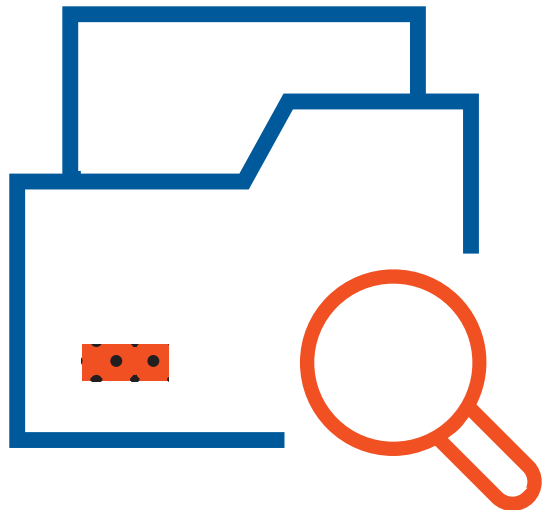
Nadzor nad primjenom ZZPN-a

Nadzor nad provedbom ZZPN-a, propisa donesenih na temelju ZZPN-a i pojedinačnih akata, uvjeta i načina rada nadziranih poslodavaca provode nadležna tijela u skladu s posebnim propisima koji uređuju inspekcijski i drugi nadzor.

Primjerice, u slučaju kada poslodavac nije uskladio interne akte sa ZZPN-om ni na propisani način imenovao povjerljivu osobu, za provođenje inspekcijskog nadzora, utvrđivanje prekršaja i podnošenje optužnih prijedloga nadležna je upravna inspekcija Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije ako se radi o tijelu državne uprave ili jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Ako se radi o ustanovi predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja, nadležna je prosvjetna inspekcija Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih, a u ostalim slučajevima nadležni su inspektori rada DIRH-a.

Ako tijekom inspekcijskog nadzora nadležni inspektori ocijene da postoji sumnja da je počinjen bilo koji od prekršaja propisanih ZZPN-om, nadležnom sudu će podnijeti optužni prijedlog.

12

Zaključak

Budući da je normativni okvir za zaštitu prijavitelja nepravilnosti još uvijek relativno nov, a već je doživio značajne promjene, javila se potreba za donošenjem vodiča koji bi na sustavan i sveobuhvatan način pružio osnovne informacije o zakonskim obvezama. Tome u prilog govore i podaci iz Izvješća pučke pravobraniteljice za 2022. godinu, prema kojima pojedini poslodavci još uvijek nisu donijeli opći akt i/ili imenovali povjerljivu osobu i njezina zamjenika.

Posebno ističemo kako je značajan novitet Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti koji je stupio na snagu u travnju 2022. godine taj da sada prijavitelj slobodno odlučuje hoće li prijavu nepravilnosti podnijeti povjerljivoj osobi koju je imenovao poslodavac ili neposredno pučkoj pravobraniteljici, odnosno može birati između unutarnjeg i vanjskog kanala prijavljivanja. Pritom, ZZPN-om se i dalje potiče prvenstveno korištenje sustava unutarnjeg prijavljivanja jer na razini poslodavaca kod kojeg se dogodila nepravilnost postoje najbolje pretpostavke da se prijavljena nepravilnost ispita i otkloni. Ako su okolnosti ipak takve da prijavitelj nepravilnosti nema povjerenje u kanal unutarnjeg prijavljivanja ili takav kanal nije uspostavljen, prijavitelj ima mogućnost korištenja vanjskog prijavljivanja nepravilnosti pučkoj pravobraniteljici.

Vodič je napravljen tako da slijedi strukturu ZZPN-a, ali pritom se uzimaju u obzir iskustva stečena u dosadašnjoj praksi, prije svega utemeljena na zaprimljenim obavijestima o unutarnjim prijavama nepravilnosti, predmetima otvorenim povodom vanjskog prijavljivanja nepravilnosti, predmetima otvorenim radi praćenja slučajeva javnog razotkrivanja nepravilnosti i sudskoj praksi radi zaštite prijavitelja nepravilnosti. Kreiran je u vrijeme dok sustav još nije u potpunosti zaživio jer nam tek predstoji stvaranje učinkovitog i održivog sustava pružanja emocionalne podrške prijaviteljima nepravilnosti kao i stvaranja sudske prakse u predmetima vezanim uz zaštitu prijavitelja nepravilnosti.

Sobzirom na dosta složeno nomotehničko rješenje Zakona, nastojali smo pojednostaviti i približiti značenje najvažnijih zakonskih pojmova i instituta te otkloniti dvojbe oko primjene pojedinih zakonskih odredbi koje su se u praksi pokazale izazovnima.

Uloga vodiča jest pružiti ključne informacije prijaviteljima nepravilnosti o personalnom i materijalnom području primjene Zakona, kako bi mogli utvrditi odgovaraju li definiciji prijavitelja nepravilnosti, saznati jesu li nepravilnosti koje žele prijaviti obuhvaćene primjenom Zakona i dobiti informacije o mogućim oblicima pravne zaštite. Osim prijaviteljima nepravilnosti, vodič bi trebao služiti i povjerljivim osobama, kako bi im olakšao zakonsku obvezu provođenja postupka unutarnjeg prijavljivanja nepravilnosti i dostavljanja obavijesti pučkoj pravobraniteljici kao nadležnom tijelu za vanjsko prijavljivanje nepravilnosti. Međutim, nadamo se da će vodič biti od koristi i svim drugim dionicima: poslodavcima, sindikatima, radnicima, udrugama civilnog društva i nadležnim državnim tijelima.

Izražavamo nadu da će vodič pružiti informacije potrebne za kvalitetnije provođenje zakonskih obveza od strane svih nadležnih dionika i da će dati značajan doprinos suzbijanju korupcije u Republici Hrvatskoj.

Kratice i propisi

Kratice

ZZPN/19

Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti
(Narodne novine br. 17/19)

ZZPN

Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti
(Narodne novine br. 46/22)

ZOR

Zakon o radu
(Narodne novine br. 93/14, 127/17, 98/19, 151/22, 46/23 i 64/23 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-I-242/2023 i dr. od 23. svibnja 2023. i dva izdvojena mišljenja sudaca)

DIRH

Državni inspektorat

Propisi

Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti

(Narodne novine br. 17/19)

Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti

(Narodne novine br. 46/22)

Direktiva (EU) 2019/1937 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2019. o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije

Kazneni zakon

(Narodne novine br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22, 114/23 i 36/24)

Zakon o radu

(Narodne novine br. 93/14, 127/17, 98/19, 151/22, 46/23 i 64/23 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-I-242/2023 i dr. od 23. svibnja 2023. i dva izdvojena mišljenja sudaca)

Zakon o trgovini

(Narodne novine br. 87/08, 96/08, 116/08, 116/08, 76/09 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-I-642/2009 i dr. od 19. lipnja 2009., 114/11, 68/13, 30/14, 32/19, 98/19, 32/20 i 33/23)

Zakon o državnim službenicima

(Narodne novine br. 155/23)

Zakon o službenicima i namještenicima u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi

(Narodne novine br. 86/08, 61/11, 4/18, 96/18 i 112/19)

Zakon o zaštiti tajnosti podataka

(Narodne novine br. 108/96 i 79/07 – Zakon o tajnosti podataka)

Zakon o sustavu unutarnjih kontrola u javnom sektoru

(Narodne novine br. 78/15 i 102/19)

Zakon o kaznenom postupku

(Narodne novine br. 152/08, 76/09, 80/11, 91/12 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-I-448/2009 od 19. srpnja 2012., 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19 – Rješenje Ustavnog suda broj: U-I-4658/2019, U-I-4659/2019 i tri izdvojena mišljenja sudaca, 126/19, 80/22 i 36/24)

Zakon o tajnosti podataka

(Narodne novine br. 79/07 i 86/12)

Zakon o odvjetništvu

(Narodne novine br. 9/94, 117/08, 50/09, 75/09, 18/11 i 126/21)

Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći

(Narodne novine br. 143/13 i 98/19)

Pravilnik o načinu pružanja emocionalne podrške prijaviteljima nepravilnosti

(Narodne novine br. 111/23)

REPUBLIKA HRVATSKA

Pučka pravobraniteljica

Zagreb

A: Savska cesta 41/3

T: 01 4851 855

Osijek

A: Hrvatske Republike 19

T: 031 628 054

Split

A: Mažuranićevo šetalište 8a

T: 021 682 981

Rijeka

A: Ciottina ulica 23

T: 051 563 786

e-mail: info@ombudsman.hr

—

www.ombudsman.hr

